

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta (E 6/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Osmo Rönty, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Markus Schulman, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Csaba Jansik, Luonnonvarakeskus
- ylijohtaja Matti Puolimatka, Ruokavirasto
- maatalousjohtaja Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- puheenjohtaja Mats Nylund, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Huoltovarmuuskeskus
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Luomuliitto ry
- Maitoyrittäjät ry
- Pro Vege ry
- Päivittäistavarakauppa ry
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- WWF Suomi
- Atria Oyj
- Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Valio Oy

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta (engl. A Vision for Agriculture and Food – Shaping together an attractive farming and agri-food sector for future generations) jakautuu johdantoon, itse vision määrittelyyn sekä neljään politiikkavastaukseen, joiden avulla komission mukaan maatalous- ja ruokasektorista tehdään menestyvä.

Komission tiedonanto pohjautuu osaksi maatalouden tulevaisuutta koskeneeseen strategiseen dialogiin, joka kokosi yhteen maatalous- ja ruokasektorin, kansalaisyhteiskunnan, maaseutuyhteisöjen ja tiedeyhteisön tärkeimmät sidosryhmät, ja sen loppuraporttiin, joka julkaistiin syyskuussa 2024. Tiedonannon taustana ovat myös Draghin, Lettan ja Niinistön raportit sekä Eurooppa-neuvoston, puheenjohtajavaltio Belgian ja neuvoston päätelmät vuodelta 2024 tulevasta yhteisestä maatalouspolitiikasta.

Tiedonannon johdannossa todetaan, että maatalous ja ruoka, kalastus mukaan lukien, ovat unionin strategisia sektoreita, jotka tarjoavat turvallista ja korkealaatuista ruokaa 450 miljoonalle eurooppalaiselle ja ovat avainasemassa globaalien ruokaturvan kannalta. Johdannossa viitataan myös presidentti Niinistön raporttiin, joka tunnistaa ruoan olevan yksi kansalaisten kannalta kaikkein kriittisimmistä sektoreista.

Ruoka on myös osa EU:n taloudellista kilpailukykyä. Vuonna 2022 maatalous- ja ruokasektori loi lisäarvoa yli 900 miljardia euroa ja työllisti EU:ssa liki 30 miljoonaa ihmistä. EU:n kauppataasektorilla oli 70 miljardia euroa ylijäämäinen vuonna 2023.

Komission mukaan ruokaomavaraisuutta ei koskaan saa pitää itsestäänselvyytenä. Vaikka maatalous- ja ruokasektori selvisi hyvin pandemiasta ja tuotantokustannusten noususta, geopoliittiset jännitteet, viimeaikaiset kriisit ja sään ääri-ilmiöt vaarantavat sektorin elinvoiman ja EU:n strategisen autonomian. Maataloussektori käy läpi rakenteellista muutosta, mukaan lukien viljelijäväestön ikääntyminen. Vain 12% viljelijöistä on alle 40-vuotiaita. Merkittävästi muita väestöryhmiä alhaisempi tulotaso vaikeuttaa tuotannon kehittämistä ja on pääsyy viljelijöiden viimeaikaiseen liikehdintään.

Komission tiedonanto luo vision Euroopan maatalous- ja ruokajärjestelmälle vuoteen 2040 ja sen jälkeiselle ajalle sekä esittää tiekartan vision mukaisille politiikkatoimille. Tiedonanto tukee EU:n kilpailukykykompassin toimeenpanoa. Komissio valmistelee myös kalastusta ja kalanviljelystä koskevaa erillistä visiota vuodelle 2040.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää komission tiedonannossa esitettyä maatalouden ja ruoan visiota myönteisenä ja Suomen tavoitteiden mukaisena. Vahva ja kilpailukykyinen ruoantuotanto tuleenähä osana Euroopan unionin strategista autonomiaa ja valmiutta. Maatalous- ja ruokasektorin tulevaisuuden eli-

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

nehto on, että ala kiinnostaa nuoria ja uusia yrittäjiä. Maatalouden kehittäminen yhdessä maaseutualueiden elinvoimaisuuden vahvistamisen kanssa parantaa toimitusvarmuutta, valmiutta ja kokonaisvaltaista turvallisuutta kaikissa jäsenvaltioissa.

Maataloussektorille tarvitaan vakaa ja ennustettava politiikkakehitys, jossa otetaan nykyistä paremmin huomioon myös muut maatalouteen vaikuttavat politiikat kuin yhteinen maatalouspolitiikka, ja joka takaa sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja EU:n monivuotiseen rahoituskehukseen on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp. Siinä todetaan muun muassa, että Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa. Suomi katsoo, että yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) tukijärjestelmiä ja niiden valvontaa tulisi yksinkertaistaa ja toimeenpanon aiheuttamaa hallinnollista taakkaa vähentää.

Tulevaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoitukseen ja sitä koskevaan sisällöllisiin kysymyksiin muodostetaan kantaa erikseen osana tulevan monivuotisen rahoituskehysten valmistelua.

Suomi korostaa, että yhteisen maatalouspolitiikan ensisijainen tehtävä on perussopimuksen mukaisesti tukea aktiivista, korkealaatuista elintarviketuotantoa ja viljelijöiden tuloja sekä pitää maaseutualueet elinvoimaisina ja kuluttajahinnat kohtuullisina. Hajautettu perheviljelmäpohjainen maataloustuotanto ja elinvoimaiset maaseutualueet ovat ruokaturvan ja huoltovarmuuden keskeinen perusta.

Suomi pitää hyvänä komission tiedonannon painopisteitä aktiivisen ruoantuotannon edistämisestä, maatalojen taloudellisen elinvoimaisuuden edistämisestä ja ympäristöstä huolehtimisesta EU:ssa. Asianmukainen tulotaso, tuotannon kannattavuus sekä riittävä investointien määrä ovat tarpeen, muuten siirtymä kestävämpään ja kilpailukykyisempään elintarvikejärjestelmään on vaikea saavuttaa.

Suomi pitää hyvänä, että tiedonannossa korostetaan tukien nykyistä vahvempaa kohdentamista erityisesti aktiiviseen tuotantoon, epäsuotuisille alueille sekä nuorille ja uusille tuottajille. Suomi pitää tärkeänä sukupolvenvaihdosten edistämistä ja tukee komission ajatusta erityisen sukupolvenvaihdosstrategian laatimisesta.

Suomi tukee visiossa esitettyjä ajatuksia monipuolisen maatalouden edistämisestä EU:ssa sekä kotieläintalouden työohjelmasta, jonka tulisi antaa sektorille työkaluja sekä kannattavuuden että ympäristökestävyyden lisäämiseksi. Esimerkiksi laajaperäinen nurmipohjainen eläintuotanto ja luonnonlaidunnuksen edistäminen tarjoaisivat sekä ympäristö- että biodiversiteettihyötyjä.

Suomi katsoo, että maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen riskin- ja kriisinhallintavälineitä tulisi kehittää reagoitukykyisemmiksi, tarkoituksenmukaisesti kohdennetuiksi ja mitoitetuiksi sekä nopeammin käytettäviksi ja hallinnollisesti yksinkertaisemmiksi (U 43/2024 vp).

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

Suomi näkee tärkeänä, että komissio jatkaisi työtä YMP:n strategiasuunnitelmien muuttamisen menettelytapojen sujuvoittamiseksi (U 15/2024 vp). Suomi näkee hyvänä komission aikeen suunnata tulevaa YMP:aa niin, että ehtoja vähennetään ja kannustimia lisätään.

Suomi näkee tärkeänä alkutuottajan sopimusaseman ja koko elintarvikeketjun tasapainon kehittämisen oikeudenmukaisempaan suuntaan (U 2/2025 vp). Suomi pitää myönteisenä visiossa esitettyä ajatusta ketjun läpinäkyvyyden lisäämisestä. Suomi toivoo, että epäterveitä kauppapapoja koskevan direktiivin toimintaa arvioitaisiin nopealla aikataululla ja järjestelmää vahvistettaisiin tarvittaessa lainsäädäntöä kehittämällä, esimerkiksi ns. private label -tuotteiden mahdollisten sääntelytarpeiden näkökulmasta.

Suomi näkee, että komissio on tunnistanut hyvin maatalojen ja maaseudun yritysten vaikeudet saada yksityistä rahoitusta. Siksi kaikkia rahoituslähteitä, mukaan lukien Euroopan investointipankin (EIP) resursseja, tulisi hyödyntää. Kestävän rahoituksen lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä tulisi ottaa huomioon maataloussektorin erityispiirteet ja sääntelyn vaikutukset maataloussektorin rahoituksen saannille.

Suomi tukee EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisioon toteuttamista. Suomi pitää hyvänä, että EU-tason maaseutupolitiikkaa vahvistettaisiin mm. päivittämällä maaseudun toimintasuunnitelma, vahvistamalla maaseutuvaikutusten arviointia EU:n tasolla sekä vahvistamalla maaseutusopimusta ja sen kautta eri toimijoiden osallistamista maaseutupolitiikan suunnitteluun ja toimeenpantoon.

Suomi näkee komission tavoin, että yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen (CLLD) sekä muut maaseudun kehittämisen yhteistyömuodot, kuten älykkäät kylät, ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Suomi näkee, että maataloustuotannon tukemisen lisäksi olisi tärkeää tukea maatalouden ulkopuolisia yrityksiä ja maaseutuyhteisöjä myös muutoin kuin CLLD:n kautta. Olisi tärkeää tukea myös investointeja biotalouteen ja muiden toimialojen yrittäjyyteen, jotta maaseutualueet pysyisivät elinvoimaisina ja maaseudun elinkeinot ja palvelut kehittyisivät. Myös maaseudun kriittisen infrastruktuurin, kuten laajakaistayhteyksien ja vesihuollon, parantaminen olisi tärkeää.

Suomi katsoo, että maatalous- ja ruokasektorin tulisi olla kilpailukykyinen ja kestävä myös globaalisti. EU:lla on merkittävä rooli maailman ruokaturvan takaamisessa ja EU on maailman merkittävin maataloustuotteiden viejä. Suomi näkee hyvänä, että komissio pyrkii yhtenäistämään tuotantostandardien soveltamista tuontituotteisiin erityisesti kasvinsuojeluaineiden ja eläinten hyvinvoinnin osalta. Samalla Suomi korostaa tiede- ja riskiperusteisuutta sekä WTO-sääntöjen noudattamista, kansainvälisiä standardeja sekä vuoropuhelun ja sääntely-yhteistyön ylläpitämistä kauppakumppaneiden kanssa. Toimia, joilla vaikutetaan EU:n terveys- ja ympäristöstandardien soveltamiseen tuontituotteille, tulisi arvioida tapauskohtaisesti huomioiden edellä mainitut näkökohdat. Komission mahdollinen lainsäädäntöehdotus siitä, että EU:ssa kielletyille vaarallisimmille kasvinsuojeluaineille ei jatkossa myönnettäisi tuontitoleransseja, on kannatettava aloite.

Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta kriittisten tuotantopanosten, erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden osalta. Suomi näkee tärkeänä ravinteiden kierrätyksen lisäämisen koko EU:n alueella. Komission ehdotus suunnitelmasta luoda EU:lle omavaraisempi ja kestävämpi proteiinin tuotanto on kannatettava. Tiedonannossa tunnis-

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

tetaan hyvin Niinistön raportissa esitetyt kirjaukset ja ehdotukset tarpeesta korottaa EU:n ruokaturvan ja vesihuollon valmiutta, millä on kiinteä yhteys valmisteilla olevaan EU:n varautumisionistrategiaan.

Suomi tukee komission tavoitetta maatalous- ja ruokasektorista, joka osaltaan edistää EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista samalla kun huolehditaan terveestä maaperästä ja puhtaasta vedestä ja ilmasta sekä suojellaan ja ennallistetaan Euroopan biologista monimuotoisuutta. Suomi jakaa visiossa esitetyn näkemyksen, jonka mukaan ympäristöllisesti kestävä tuotanto luo viljelijöille tulevaisuuden tuotantomahdollisuuksia ja mahdollisuuksia yksityissektorin rahoitukseen julkisen tuen lisäksi.

Koko maatalous- ja elintarvikeketjun resilienssin vahvistamista ja päästöjen vähentämistä tulisi jatkaa. Vuoden 2040 ilmastotavoite olisi toteutettava yksinkertaisella tavalla, joka kattaa koko sektorin, ei vain alkutuottajat. Sen ei tulisi vähentää EU:n ruoantuotantokapasiteettia. Selvityksen E 10/2024 vp mukaisesti Suomi tunnistaa, että ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Maataloussektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovittava yhteen tämän perustehtävän kanssa. Samalla on tärkeää kiinnittää huomiota maataloussektorin rooliin vuoden 2040 ilmastotavoitteiden saavuttamisessa sekä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä, huolehtien kuitenkin samalla ruokaturvasta.

Suomi suhtautuu positiivisesti komission tiedonantoon kirjattuun tavoitteeseen, että vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmastosäätelyä valmistellessa se ottaa huomioon maatalouden ja maankäyttösektorin erityispiirteet ja etenkin sektorin kilpailukyvyyn sekä tarpeen varmistaa ruokaturva ja vahvistaa biotaloutta, sekä keskustelut sektorin ja jäsenvaltioiden kanssa. Maataloutta ja maankäyttösektoria koskevat vuoden 2030 jälkeisen kontribuutiot päästövähennyksiin ja hiilensidontaan tulisi käsitellä osana EU 2040 ilmastotavoitetta koskevaa lainsäädäntöä.

Suomi on valmis tarkastelemaan komission tiedonannossa esille tuotua vapaaehtoista vertailujärjestelmää tilakohtaista kestävyysarviointia varten. Järjestelmän tulisi kuitenkin olla yksinkertainen, aiheuttaa mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja kustannuksia ja ottaa huomioon jäsenvaltioiden viljelyolosuhteiden erot.

Suomi näkee, että sopeutuminen ilmastonmuutokseen ja sen vaikutusten ennakointi on ratkaisevan tärkeää. Suomi korostaa, että jäsenmaiden erilaiset olosuhteet tulisi huomioida vesipolitiikassa ja toteaa, että ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevien toimien toteuttaminen on pääsääntöisesti kunkin maan ja toimijan vastuulla. Kestävän ruokasektorin kannalta olennaista on yhteisten vesivarojen vastuullinen käyttö.

Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että biologisten tai matalariskisten kasvinsuojeluaineiden hyväksyntä ja käyttöönotto ei ole edennyt riittävästi. Suomi korostaa, että uusien vaihtoehtoisten kasvinsuojeluaineiden ja -tekniikoiden sekä biopestisidien markkinoille tuloa tulisi vauhdittaa.

Visiossa tunnistetaan maaperän kasvukunnan merkitys maataloudelle keskeisenä tuotannontekijänä. Suomi pitää hyvänä tutkimuksen ja tiedonkeruun edistämistä maaperämissiön kautta ja vision maanomistajia kannustavaa lähestymistapaa.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

Suomi tukee visiossa esitettyä ajatusta uusien tulonlähteiden luomisesta sektorille esimerkiksi hiiliviljelyn tai luontoarvomarkkinoiden kautta. Uudet tulonlähteet tulisi valmistella ja toteuttaa niin, että ne ovat viljelijöille toteuttamiskelpoisia ja he hyötyvät niistä taloudellisesti. Erityisesti tulisi etsiä malleja, joissa mahdolliset kustannukset jakaantuisivat tasaisemmin ruokajärjestelmän toimijoiden kesken eikä vain alkutuottajien velvoitteina.

Suomi näkee, että biotalous ja kiertotalous sisältävät merkittävää potentiaalia maaseutualueiden taloudelle. Biokaasun tuotannon potentiaalia tilatasolla tulisi hyödyntää käyttämällä erilaisia sivuvirtoja ja jätteitä sekä parantamalla ravinteiden kierrätystä ja joustavoittamalla biokaasuntuotantoon liittyvää sääntelyä. On hyvä, että komissio tunnistaa tilojen mahdollisuudet myydä tuotamaansa energiaa tilan ulkopuolelle.

Tieteeseen, tutkimukseen, teknologiaan, neuvontapalveluihin sekä uusimman tiedon siirtymiseen olisi panostettava, jotta voitaisiin lisätä kilpailukykyä, paremmin kohdata ilmastohaasteet ja vähentää päästöjä sekä parantaa EU:n omavaraisuutta esimerkiksi proteiinituotannon ja lannoitteiden suhteen. Maataloudelle hyödyllisiä uusia teknologioita, kuten uudet genomitekniikat (NGT:t), tulisi ottaa käyttöön.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n eläinten hyvinvointilainsäädäntö on kattavaa ja ajantasaista sekä perustuu tuoreeseen tieteelliseen tietoon ja tekniseen kehitykseen. Suomi katsoo, että lainsäädännön uudistuksen lisäksi tärkeä tavoite tulisi olla myös lainsäädännön tasapuolinen toimeenpano. Se on olennainen osa hyvin toimivia sisämarkkinoita.

Suomi kannattaa parempaa kuluttajainformaatiota eläinten hyvinvoinnista sekä elintarvikkeiden ravintosisällöstä ja alkuperästä. Suomi kannattaa myös haavoittuviin kuluttajaryhmiin, erityisesti lapsiin, kohdistuvan elintarvikkeiden markkinoinnin ohjeistamista.

Suomi kannattaa ruokadialogin käynnistämistä.

Suomi tukee komission aikomusta julkisten hankintojen roolin vahvistamisesta paikallisen ja kestävästi tuotetun ruoan tuotannon edistämiseksi. Suomi kannattaa myös lyhyiden toimitusketjujen ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksien parantamista julkisiin elintarvikehankintoihin osana ruokajärjestelmän resilienssin ja huoltovarmuuden vahvistamista.

Suomi pitää hyvänä sitä, että visiossa on nostettu esiin tarve jatkaa työtä ruokahävikin vähentämiseksi. Se hyödyttäisi EU:n kansalaisia, viljelijät mukaan lukien, ja lisää EU:n ruokajärjestelmän kestävyttä.

Suomi pitää hyvänä, että komissio kiinnittää tiedonannossaan huomiota viljelijöiden jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemiseen.

Suomi näkee tärkeänä, että EU:n lainsäädäntökehys mahdollistaa innovaatioiden luomisen ja nopeamman markkinoille saattamisen. Suomi näkee, että uudet tuotteet tuovat lisäarvoa elintarvikesektorille ja auttavat vahvistamaan myös omavaraisuutta ja huoltovarmuutta.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

Suomi näkee, että digitaalisuuden mahdollisuuksia tulisi hyödyntää kyberturvallisuus huomioon ottaen. Maatalous- ja ruokasektorin datan käyttöä laajennettaessa on huolehdittava datan omistajuuteen liittyvistä kysymyksistä. Maatalouden tieto- ja innovaatiojärjestelmää (AKIS) olisi parannettava tilojen kilpailukyvyyn ja kannattavuuden lisäämiseksi. Tarvitaan parempia liiketoiminnan hallintataitoja, älymaatalouden omaksumista ja tietolähteiden ja tietovarantojen hyödyntämistä.

Suomi pitää hyvänä, että komissio laatii kalastus- ja vesiviljelysektorille oman visionsa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission tiedonanto esittää vuoden 2027 jälkeiseen aikaan katsovan maatalouden ja ruoan vision seuraavasti: ”Vuonna 2040 unionin on oltava paikka, jossa maatalous ja elintarviketuotanto menestyvät koko mantereella kaikessa moninaisuudessaan. Sen on myös oltava paikka, joka on houkutteleva tulevien sukupolvien kannalta ja jossa maatalous- ja elintarvikeala on kilpailukykyinen, selviytymiskykyinen, tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottava ja oikeudenmukainen”. Vision toteuttamiseksi komissio ehdottaa maataloudelle neljää politiikkatavoitetta: 1) vetovoimainen ja ennustettava, 2) kilpailukykyinen ja kriisinkestävä, 3) tulevaisuuden kestävä ja 4) ruokaa arvostava sekä oikeudenmukaiset elin- ja työolot takaava. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää komission tiedonannossa esitettyä maatalouden ja ruoan visiota myönteisenä ja Suomen tavoitteiden mukaisena. Valtioneuvoston kannassa on onnistuneesti tuotu esiin maatalouden tulevaisuuden elinehto, joka on uusien yrittäjien saaminen alalle. Lisäksi kannassa on tuotu esiin maaseudun kehittämisen ja kokonaisturvallisuuden välinen yhteys.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on suhtauduttu myönteisesti komission tiedonantoon ja visioon. Vision tavoitteena on maatalous- ja elintarvikejärjestelmä, joka takaa viljelijöille kohtuullisen elintason ja tarjoaa mahdollisuuksia lisätuloihin, on kilpailukykyinen globaalien haasteiden edessä, toimii yhteydessä luontoon ja edistää elinvoimaisia maaseutualueita. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kauppasuhteiden monipuolistamista, uusien vientimarkkinoiden löytämistä ja kriittisten riippuvuuksien vähentämistä. Viljelijöiden tulee myös voida kilpailla tasapuolisin ehdoin. Byrokratian taakkaa tulee helpottaa. Valiokunta tunnistaa nämä vision päätavoitteet ja käsittelee niitä tarkemmin jäljempänä.

Huoltovarmuus ja strateginen autonomia

Valiokunta nostaa esiin maatalouden ja ruoantuotannon yhteydet EU:n ja kansallisen huoltovarmuuden turvaamiseen. Komission tiedonannossa on asianmukaisesti tunnistettu EU:n merkitys globaalille ruokaturvalle ja tarve vähentää riippuvuutta kriittisten raaka-aineiden tuonnista. Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) määritellään kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, jotta huoltovarmuuden taso ja laajuus vastaavat muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia. Päätöksessä on asetettu tavoitteeksi elintarvikehuollon osalta, että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ja kansalliset toimet mahdollistavat maatalouden toimintaedellytykset kaikkialla Suomessa.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

Kuten valtioneuvoston kannassa on todettu, vahva ja kilpailukykyinen ruoantuotanto on osa Euroopan unionin strategista autonomiaa ja valmiutta. Ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Saamaansa lausuntopalautteeseen viitaten valiokunta painottaa, että kannattava alkutuotanto ja ruoantuotannon jatkuvuus ovat elintarvikehuollon turvaamisen perusedellytyksiä. Kannattavuuden ja jatkuvuuden turvaamisen vaatimus koskee maataloutta kaikessa monimuotoisuudessaan ja kaikilla alueilla. Valiokunta korostaa, että vision toteutuksessa tulee varmistaa huoltovarmuuden kannalta riittävän omavaraisen kotimaisen alkutuotannon jatkuvuus. Se vaatii riittävän rahoituksen. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, hajautettu perheviljelmäpohjainen maataloustuotanto ja elinvoimaiset maaseutualueet ovat ruokaturvan ja huoltovarmuuden keskeinen perusta.

Tulevan maatalouspolitiikan tulee mahdollistaa tuotannon jatkaminen myös pienemmissä yksiköissä ja erilaisissa tuotanto-olosuhteissa, kuten olosuhteiltaan vähemmän suotuisilla alueilla. Olemassa olevien yritysten toimintaedellytysten turvaamisen ohella erityisiä toimenpiteitä tarvitaan sukupolvenvaihdosten edistämiseen ja uusien yritysten markkinoillepääsyyn. Myös jalostusteollisuutta ja jakelukanavia tarvitaan, joten koko elintarvikeketjun toimivuus on avain asemassa ruoantuotannon jatkuvuuden turvaamisessa. Valiokunta katsoo, että innovaatioita tuottavaan tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä nuorten kasvuhakuisten startup-yritysten toimintaedellytyksiin on hyvä panostaa myös maatalouden alkutuotannossa ja elintarvikkeiden jalostuksessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että uusielintarvikkeiden tuotantoon ja markkinoille saattamiseen liittyviä menettelyjä helpotetaan EU:ssa, ja uusielintarvikkeisiin liittyvät mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti.

Kriiseihin varautuminen edellyttää kriittisten tuotantopanosten saatavuuden turvaamista rauhanajan toiminnalla. Komission tiedonannossa on tunnistettu tarve vähentää riippuvuutta alkutuotannossa tarvittavien raaka-aineiden ja energian tuonnista. Tunnistettuja keinoja ovat valkuaiskasvien ja paikallisen energian tuotannon lisääminen sekä ravinteiden kierrätyksen tehostaminen. Lisäksi on turvattava teollisten lannoitteiden ja lannoiteraaka-aineiden riittävä saatavuus. Valiokunta pitää keskeisten riippuvuuksien tunnistamista EU:n ja Suomen strategisen autonomian kannalta perusteltuna ja hyvänä lähtökohtana.

Valiokunta tunnistaa kasviproteiinin roolin osana kestävästä ruoantuotantosta sekä kasvuolosuhteisiin liittyvät haasteet kotimaiselle kasviproteiinin tuotannolle. Riippuvuus kasviproteiinin tuonnista on yhä haaste Suomessa. Eläinproteiinin osalta omavaraisuusaste on ollut korkea. Kasviproteiinin lisätuotannolle tarvitaan markkinat, mikä edellyttää paitsi kuluttajatuotteiden kehitystä myös kysyntää rehuteollisuudessa. Valiokunnan saamista lausunnoista on tuotu esiin, että kasviproteiinin tuotanto tarvitsee rinnalleen kotimaista kotieläintuotantoa. Tämä liittyy muun muassa siihen, että vain noin puolet Suomen valkuaiskasvisadosta täyttää elintarviketeollisuuden laatuvaatimukset. Elintarvikekäyttöön sopimattomalle tuotannolle on oltava kysyntää, mikä luontevimmin tulee kotieläintuotannon rehukäytöstä ja tulevaisuudessa myös uusista tuotantomuodoista. Kasviproteiinituotannon kasvun oletetaan nostavan merkittävästi myös kotieläintuotannon täydennysvalkuaisrehun kotimaista tarjontaa. Tämä tukee tavoitetta vähentää rehuteollisuuden riippuvuutta tuontiraaka-aineesta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta kriittisten tuotantopanosten, erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden,

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

kohdalla. Samalla on hyvä korostaa ravinteiden kierrätyksen lisäämisen tärkeyttä koko EU:n alueella. Lannoiteriippuvuuden vähentämiseksi tulee kehittää maatalouden ravinteiden kiertoa ja biomassojen hyväksikäyttöä. Suomessa on jo esimerkkejä onnistuneesta bioenergian ja ravinteiden yhdistetystä tuotannosta maataloilla. Biokaasun tuotanto voi tuoda mahdollisuuksia kannattavuuden parantamiseen ja omavaraisuuden nostamiseen tilatasolla. Valiokunnan saamien lausuntojen mukaan ravinteiden tehokkaan kierrätyksen avulla voidaan, tyypeä lukuun ottamatta, kattaa peltoviljelyn tarvitsema ravinnetasapaino. Ravinnekierrätyksen tehostamisesta huolimatta teollinen lannoitetuotanto säilyy kriittisenä toimialana. Typpilannoituksen varmistamiseksi on tärkeää panostaa myös ammoniakkituotannon omavaraisuuteen. Kierrätyslannoitteista saatavan typen määrää voidaan kuitenkin teknologian kehityksen myötä kasvattaa merkittävästi.

Tiedonannon mukaan komissio tarkastelee kasvihuonekaasujen päästövähennyksiä ja poistumia maataloudessa ja maankäyttösektorilla. Lähtökohtana on, että hyvistä käytännöistä palkitseminen ja maataloudelle rätälöidyt toimet vähentävät maatalouden päästöjä nopeammin ja vahvistavat hiilen sitomista maankäyttösektorilla maaperään ja metsiin. Valiokunta pitää tätä lähtökohtaa perusteltuna ja kannattaa kannustimiin tukeutuvaa politiikkaa maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä. Ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Valiokunta katsoo, että maataloussektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovitettava yhteen tämän perustehtävän kanssa. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, maatalouden tulee kuitenkin edistää EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista samalla kun huolehditaan terveestä maaperästä, puhtaasta vedestä ja ilmasta sekä suojellaan ja ennallistetaan biologista monimuotoisuutta.

Valiokunta näkee maaperän puhtaudesta ja vesivarannoista huolehtimisen osana maatalouden perusedellytyksiä. Kuten valtioneuvoston kannassa, vesivarojen vastuullinen käyttö nähdään kestäväen ruoantuotannon olennaisena osatekijänä. Myös komission tiedonannon mukaan ympäristöllinen kestävyys on yhä enemmän tuotantoa oikeuttava tekijä. Esimerkiksi biologisten tai matalariskisten kasvinsuojeluaineiden hyväksyntä ja käyttöönotto ei kuitenkaan ole edennyt riittävästi. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan uusien vaihtoehtoisten kasvinsuojeluaineiden ja -tekniikoiden sekä biopestisidien markkinoille tuloa tulee vauhdittaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että eläinten hyvinvointia koskeva EU:n lainsäädäntö on kattavaa ja ajantasaista sekä perustuu tuoreeseen tieteelliseen tietoon ja tekniseen kehitykseen. Samalla tärkeänä tavoitteena tulee olla lainsäädännön tasapuolinen toimeenpano sisämarkkinoilla. Valiokunta korostaa eläinten hyvinvointia sekä kestävien kasvinsuojeluaineiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevan lainsäädännön kehittämistä.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta tukee visiossa esitettyjä ajatuksia monipuolisen maatalouden edistämisestä sekä EU:n kotieläintalouden työohjelmasta, jonka odotetaan antavan työkaluja sekä kannattavuuden että ympäristökestävyyden lisäämiseksi. Esimerkiksi laajaperäinen nurmipohjainen eläintuotanto ja luonnonlaidunnuksen edistäminen tarjoavat hyötyjä ympäristön ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Ympäristöllisesti kestävä tuotanto luo viljelijöille tulevaisuuden tuotantomahdollisuuksia ja vähitellen myös mahdollisuuksia yksityissektorin rahoitukseen julkisen tuen lisäksi. Valtioneuvoston tavoin valiokunta tukee visiossa esitettyä ajatusta uusien tulonlähteiden luomisesta sektorille esimerkiksi hiiliviljelyn tai luontoarvomarkkinoiden kautta. Hiilen poistamisen ja hiiliviljelyn (CRCF) sertifiointikehyksen ansiosta EU:n tasolla yksityiselle ra-

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

hoitukselle saadaan uskottava toimintakehys. Viljelijätuet tulee valiokunnan vakiintuneen näkemyksen mukaan kohdentaa aktiiviseen ruoantuotantoon.

Maataloustuen kohdentaminen

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kannatettu tuen suuntaamista aktiiviseen elintarviketuotantoon, maatalojen taloudelliseen elinvoimaisuuteen ja ympäristön säilyttämiseen. Tulevan maatalouspolitiikan rahoitus kuitenkin aiheuttaa huolta, sillä varsinkin EU:n laajentuminen haastaa yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelmien perusteet (MmVL 17/2024 vp — E 46/2024 vp). Valiokunta toteaa, että vuoteen 2040 ulottuvan vision mukaan tavoitellaan tulevaisuutta, jossa maatalous ja elintarviketuotanto menestyvät koko mantereella kaikessa moninaisuudessaan. Tämän lähtökohdan tulee ohjata myös tulevaa maatalouspolitiikan uudistusta. Valiokunta pitää erittäin kannatettavana, että komission tiedonannossa korostetaan tukien nykyistä vahvempaa kohdentamista aktiiviseen tuotantoon, epäsuotuisille alueille sekä nuorille ja uusille tuottajille.

Valtioneuvoston kannassa on hyvin tuotu esiin maatalousyritysten vaikeudet saada rahoitusta tuotantotoiminnan kehittämiseen vaadittaviin investointeihin. Komission tiedonannossa on hyvin tunnistettu maatalojen ja maaseudun yritysten vaikeudet saada yksityistä rahoitusta. Siksi kaikkia rahoituslähteitä, mukaan lukien Euroopan investointipankin resursseja, tulee voida hyödyntää. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston toteamukseen, jonka mukaan kestävän rahoituksen lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä tulee ottaa huomioon maataloussektorin erityispiirteet ja sääntelyn vaikutukset maataloussektorin rahoituksen saannille.

Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi pitää tärkeänä sukupolvenvaihdosten edistämistä ja tukee komission ajatusta erityisen sukupolvenvaihdosstrategian laatimisesta. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on tunnistettu maatalouden kannattavuusongelmien ja sukupolvenvaihdosten vähenemisen välinen yhteys. Yritystoiminnan perusedellytysten parantamisen ohella tarvitaan maaseudun kehittämistä ja panostuksia julkiseen infrastruktuuriin liikenteen, koulutuksen, sosiaalipalveluiden ja terveydenhuollon alalla.

Valiokunta on useaan otteeseen korostanut, että yritysten jatkuvuuden ja uusien yritysten alalle tulon edellytyksenä on tuotantotoiminnan kannattavuus. Maatalouspolitiikan avulla voidaan kuitenkin madaltaa kynnystä yritystoiminnan aloittamiseen ja tasoittaa tietä erilaisten kriisien keskellä. Valiokunta painottaa jälleen tarvetta tukea sukupolvenvaihdosten toteuttamista ja nuorten viljelijöiden yritystoimintaa monipuolisin toimenpitein (MmVL 19/2024 vp — HE 109/2024 vp). EU:n sukupolvenvaihdosstrategiaan ja siinä ehdotettaviin toimenpiteisiin kohdistuu paljon odotuksia.

Markkinoiden toimivuus

Maatalouden ja ruoantuotannon perusongelmana on heikko kannattavuus, jonka suurin yksittäinen syy on alhaiset tuottajahinnat. Valiokunnan saamissa lausunnoissa todetaan, että visio tarjoaa keinoja kannattavuuden parantamiseen. Komission tiedonannon lähtökohtana on, että viljelijöiden tulee saada parempaa tuloa markkinoilta. Tähän päästään korjaamalla ruokaketjun epätasapainoja. Lisäksi viljelijöitä tulee kannustaa liittymään tuottajaorganisaatioihin ja osuuskun-

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

tiin kustannusten vähentämiseksi ja neuvotteluaseman vahvistamiseksi. Lisäksi komission tiedonanto korostaa, että ketjun läpinäkyvyys on avain ruokaketjun reiluutta edistettäessä.

Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi näkee tärkeänä alkutuottajan sopimusaseman ja koko elintarvikeketjun tasapainon kehittämisen oikeudenmukaisempaan suuntaan. Suomi pitää myönteisenä visiossa esitettyä ajatusta ketjun läpinäkyvyyden lisäämisestä. Suomi toivoo, että epäterveitä kauppatapoja koskevan direktiivin toimintaa arvioitaisiin nopealla aikataululla ja järjestelmää vahvistettaisiin tarvittaessa lainsäädäntöä kehittämällä. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä alkutuottajan neuvottelu- ja sopimusaseman parantamista ja koko elintarvikeketjun kehittämistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Valiokunta on toistuvasti todennut, että ratkaisu maatalouden kannattavuuskriisiin tulee löytyä markkinoilta, ja elintarvikeketjun markkinoiden toimivuuden parantaminen on keskeinen tekijä ratkaisun löytämisessä. (MmVL 1/2025 vp — U 2/2025 vp)

Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi katsoo, että maatalous- ja ruokasektorin tulee olla kilpailukykyinen ja kestävä myös globaalisti. EU:lla on merkittävä rooli maailman ruokaturvan takaamisessa ja EU on maailman merkittävin maataloustuotteiden viejä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että Suomessa maatalouden kannattavuuden ja kilpailukykyyn edellytyksenä oleva kasvu voidaan käytännössä saavuttaa vain kansainvälistymällä ja laajentamalla markkinoita. Kansallisesti vientiä tuetaan ruokaviennin kasvuohjelmalla. Lisäksi komission tiedon mukaan Euroopan investointipankin avulla pyritään tarjoamaan EU:n maatalous- ja ruokasektorille vientiluottoja, jotka vähentävät viennin riskejä.

EU:n markkinoiden toimivuuteen ja kotimaisten tuotteiden kilpailukykyyn vaikuttavat myös tuontituotteille asetetut vaatimukset. Komission tiedonannon mukaan eläinten hyvinvointilainsäädännön tarkistuksessa lähdetään siitä, että samoja eläinten hyvinvointistandardeja sovelletaan sekä EU:n omille että tuontituotteille. EU:ssa terveys- ja ympäristösyistä kiellettyjä vaarallisimpia kasvinsuojeluaineita ei komission mukaan jatkossa sallita tuontituotteissa. Valiokunta pitää tulevia uudistuksia tärkeinä ja tarpeellisina.

Yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistaminen ja digitalisaatio

Komission tiedonannon mukaan viljelijöiden tulee olla yrittäjiä ja tuottajia ilman tarpeetonta sääntelytaakkaa. Komissio aikoo vähentää byrokratiaa merkittävästi kilpailukykyyn parantamiseksi myös maataloudessa. Unionin ei tule enää päättää tilatason käytännöistä nykyisellä tarkkuudella. Tarvitaan parempaa taakanjakoa säädösten ja vaatimusten täytäntöönpanossa viljelijöiden ja jäsenvaltioiden välillä. Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelmiä ja niiden valvontaa tulee yksinkertaistaa ja toimeenpanon aiheuttamaa hallinnollista taakkaa vähentää.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on pidetty tärkeänä, että yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanoa yksinkertaistetaan ja yksityiskohtaisesta sääntelystä siirrytään kohti strategisempaa otetta. Komission tiedonannon mukaan tulevaisuuden maatalouspolitiikassa vaatimusten ja kannusteiden tulee olla paremmin tasapainossa. Ehtojen noudattamisesta siirrytään kohti kannustimia. Maatalouspolitiikan tulee perustua perustavoitteisiin ja kohdennettuihin toimintapoliittisiin vaatimuksiin. Samalla jäsenvaltioille annetaan lisää vastuuta ja harkintavaltaa sen suhteen, miten

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

ne saavuttavat nämä tavoitteet. Viljelijöille annetaan enemmän liikkumavaraa suunnitella maatalouskäytäntöjä, jotka sopivat paremmin heidän olosuhteisiinsa. Valiokunta pitää näitä yksinkertaistamista tukevia linjauksia kannatettavina.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa tuodaan kuitenkin esiin, että käytännössä komission toteuttamat yksinkertaistamistoimet ovat tähän saakka olleet vaikuttavuudeltaan vaatimattomia. Maatalouspolitiikan toimeenpanossa kertyneiden kokemusten perusteella on todettu, että vaikka komissio on antanut lievennyksiä vaatimukseen, valvonnan ote rahastojen varainhoidossa on kiristynyt. Tähän mennessä yksinkertaistaminen on tarkoittanut jokaisessa yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksessa tosiasiallisesti järjestelmän monimutkaistumista. Valiokunta pitää näitä havaintoja osuvina ja yhtyy lausunnoissa esitettyyn toivomukseen, että tämä kehitys saadaan pysäytettyä.

Komission tiedonannossa korostetaan vahvasti datan ja digitalisaation merkitystä maatalous- ja elintarvikealan keskeisten haasteiden ratkaisemisessa. Näitä ovat kannattavuuden parantaminen, hallinnollisen taakan vähentäminen, avoimuuden lisääminen ja tuotannon kestävyuden parantaminen. Tiedonannossa todetaan osuvasti, että panostus moderniin teknologiaan on myös ratkaisevan tärkeää alan houkuttelevuuden lisäämisessä nuorten viljelijöiden silmissä. Maataloudessa ja muualla ruokajärjestelmässä ollaan digitalisaatioissa jäljessä. Digitalisaatio etenee nopeasti, ja tekoäly voi mullistaa tavan, jolla tuotetaan ruokaa ja pidetään huolta ympäristöstä.

Komission tiedonannon mukaan prioriteettina on varmistaa yhteydet maaseutualueilla, erityisesti syrjäisillä alueilla. Digitaalisia järjestelmiä pitää harmonisoida sekä datan keräämisessä viljelijöiltä että jäsenmaiden järjestelmissä. Komissio pyrkii siihen, että data kerätään vain kerran, ja kerran kerättyä dataa voidaan käyttää useissa yhteyksissä. Valiokunnan saamissa lausunnoissa komission linjauksia datan hyödyntämisestä on kannatettu. Samalla on todettu, että vision toteutus vaatii panostuksia ennen kuin kerran kerätty data saadaan palvelemaan samalla kertaa hallintoa, viljelijää, kuluttajaa ja elintarviketeollisuutta.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta näkee, että digitaalisuuden mahdollisuuksia tulee hyödyntää kyberturvallisuus huomioon ottaen. Samalla ruoantuotannon datan käytön laajentaminen vaatii datan omistajuuteen liittyvien kysymysten ratkaisemista. Lisäksi tarvitaan parempia liiketoiminnan hallintataitoja, älymaatalouden omaksumista ja tietolähteiden ja tietovarantojen hyödyntämistä. Valiokunta suhtautuu myönteisesti ajatukseen EU:n maatalouden digitaalistrategian käynnistämisestä, jonka tavoitteena on mahdollistaa siirtyminen digitaalivalmiiseen ja tulevaisuuteen suuntautuneeseen maatalous- ja elintarvikealaan.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp

Helsingissä 22.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok (osittain)
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta pitää sisällään useita kannatettavia elementtejä, joiden osalta valtioneuvoston puoltava kanta on ymmärrettävä. Kokonaisuudessaan komission visiossa esittämät toimenpiteet ovat kuitenkin maatalouden ilmasto- ja ympäristöuultuvuutta heikentäviä. Komission tavoite maatalouden sääntöjen ja ehtojen vähentämiseksi pitää sisällään merkittäviä riskejä ympäristön kannalta, kun ympäristötoimien osalta halutaan siirtyä entistä vahvemmin vapaaehtoisuuteen. Sitovien velvoitteiden puute tekee ympäristövaikutusten arvioinnista ja ennakoinnista haastavaa. Sääntöjen ja ehtojen olemassaolo ei nähdäksemme poista mahdollisuutta kannustimiin perustuvaan ohjaukseen, jossa maataloustoimijoita palkitaan ympäristötyöstä, vaan pikemminkin nämä ovat hyvin yhteensovitettavissa.

Yhdymme valiokunnan näkemykseen, jonka mukaan viljelijätuet tulee kohdentaa aktiiviseen ruoantuotantoon. Samalla ehdollisuusjärjestelmään sisältyvät toimenpiteet maatalouden haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi ovat keskeisiä, ja niiden tulisi olla jatkossakin viljelijätukien ehtona. Eläintuotannon tuista tulisi asteittain luopua, pois lukien luomutuotannon sekä luonnonlaitumia käyttävien ja muita perinnebiotooppeja hoitavien eläinten tuet. Perinnebiotooppien hoidossa pääpainon tulisi olla alueiden ekologisten arvojen ylläpitämisessä ja lisäämisessä. Jotta maataloussektorilla voidaan aidosti vastata ekologiseen kriisiin, on kehitettävä uudenlaisia tukitoimenpiteitä, ja nykyiset ohjauskeinot on uudelleenarvioitava perusteellisesti. Tukea tulee osoittaa nykyistä paljon vahvemmin ilmaston, luonnon ja vesien suojelua edistäviin toimiin sekä palkitsemaan aktiivisista ympäristötoista. Tukijärjestelmän uudistamista tällä tavoin tulisi edistää myös käsittelyssä olevan vision puitteissa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan uusien yrittäjien saaminen alalle on maatalouden tulevaisuuden elinehto. Samalla valiokunta painottaa, että ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä. Vaikka tämä pitää sinällään paikkansa, haluamme painottaa, että maatalouden tulevaisuuden ensisijainen elinehto on se, missä määrin onnistumme torjumaan ekologista kriisiä ja vastaamaan sen seurauksiin maataloudelle ja ruoantuotannolle. Tällaisia maatalouden tulevaisuutta uhkaavia eksistentiaalisia seurauksia ovat esimerkiksi lisääntyneet sään ääri-ilmiöt. Näin ollen ruoantuotantoa ei pidä kytkeä irti aktiivisesta ilmasto- ja ympäristötyöstä, vaan on vauhditettava ruoantuotannon kestävyysmurrosta siten, että ruoantuotanto on osa ilmastokriisin ja luontokadon ratkaisua. Komission visiossa ei esitetä kunnianhimoisia ympäristötavoitteita, eikä siinä siten priorisoida riittävästi maatalouden ja ruoantuotannon ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämistä.

Komissio aikoo kehittää suunnitelman, jolla luodaan EU:lle omavaraisempi ja kestävämpi proteiinin tuotanto. Suunnitelman keskeiseksi lähtökohdaksi tulee ottaa kasviproteiinien tuotannon edistäminen. Komission tulee kehittää vuoteen 2026 mennessä EU:n kasvipohjaisen ruoan toimintasuunnitelma, ja tämä toimintasuunnitelma on sisällytettävä käsillä olevaan visioon maatalouden ja ruoantuotannon tulevaisuudesta.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp Eriävä mielipide

Visiossa ei ole riittävästi huomioitu, että ainoita realistisia keinoja kohtuullistaa maataloussektorin maankäyttöä on muovata ruokajärjestelmää selkeästi kasvipainotteisempaan suuntaan. Komission vision ja valtioneuvoston sitä koskevan kannan tulisi tunnistaa tarve vähentää kotieläinten lukumäärää kokonaisuudessaan kestävämpien tuotantomenetelmien investointien ja innovaatioiden kehittämisen ohella. Suomen kannassa tulisi paremmin huomioida kasvipohjaisen ruoan rooli tulevaisuuskestävän ruokajärjestelmän rakentajana.

Emme yhdy valiokunnan kantaan, jonka mukaan kasviproteiinin tuotanto tarvitsisi rinnalleen kotimaista kotieläintuotantoa kasviproteiinien kysynnän täyttämiseksi. Kysynnän painopiste voidaan ja tulee siirtää jo lähitulevaisuudessa rehuteollisuudesta kuluttajatuotteiden kehitykseen, kannustamalla maataloustuottajia kasvipohjaiseen tuotantoon, varmistamalla riittävä TKI-rahoitus innovaatioiden synnylle ja vahvistamalla jalostuskapasiteettia alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden välissä. Mitä valiokunnan toteamiin kasvuolosuhteiden haasteisiin tulee, Sitran ja Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan Suomen on mahdollista saavuttaa proteiiniomavaraisuus kokonaan kasviperäisesti vuoteen 2040 mennessä niin, että myös ravitsemussuosituksot täyttyisivät. Valiokunnan lausunnossa ei huomioida, että eläinrehu koostuu pitkälti samoista viljelykasveista, joita hyödynnetään ihmisravinnoksi. Tuotantoeläimet syövät siis paljon sellaista rehua, jota voitaisiin jalostaa suoraan ihmisravinnoksi. Nautojen hyödyntämää nurmea ei ainakaan toistaiseksi voida käsitellä ihmisravinnoksi, mutta sitäkin hyödyntää rehuna vain osa nautoista.

Yhdymme valiokunnan näkemykseen siitä, että innovaatioita tuottavaan tutkimus- ja kehitystoimintaan on panostettava myös maatalouden alkutuotannossa ja elintarvikkeiden jalostuksessa. Yhdymme myös valiokunnan näkemykseen siitä, että on tärkeää helpottaa uusielintarvikkeiden tuottamiseen ja markkinoille saattamiseen liittyviä menettelyjä. Nykyisellään uusielintarvikkeisiin liittyvää potentiaalia ei hyödynnetä EU:ssa täysimääräisesti, ja esimerkiksi solumaatalouden potentiaali ja mahdollisuudet jäävät visiossa ja valtioneuvoston kannassa nyt täysin huomiotta. Kun tarkastellaan maatalouden kilpailukykyä, on huomattava, että Luonnonvarakeskuksen (2024) selvityksen mukaan Suomessa ei kotieläintuotteiden markkinoilla ole merkittäviä kasvumahdollisuuksia. Suurin osa ruoka-alan kasvupotentiaalista on sen sijaan solumaataloudessa, kasviproteiineissa ja kasvimeijerituotteissa. EU:n uusielintarvikkeita koskevaan sääntelyyn sisältyviä esteitä tuotteiden markkinoille saattamiseksi täytyy mitä pikimmiten purkaa ja lupaprosesseja sujuvoittaa. Uusielintarvikkeiden lupaprosessit EU:ssa ovat läpinäkymättömiä ja hitaita, mikä asettaa eurooppalaiset uusielintarviketoimijat kansainvälisesti erittäin epäedulliseen asemaan.

Lopuksi, ruoantuotanto ja ruokaturva kytkeytyvät erottamattomasti ilmasto- ja ympäristötyöhön, ja maatalouden toiminta on mukautettava planetaarisen kantokyvyn rajoihin. Toisin sanoen, ympäristökestävyys määrittää ruoantuotannon ja huoltovarmuuden tulevaisuuden. On valitettavaa, että komission visiosta jää uupumaan konkreettinen poliittinen tiekartta päästövähennystavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen osalta. Sektorille tulisi katsoaksemme säätää EU-tasolla sitova nettopäästövähennystavoite 2040-päästövähennystavoitteen yhteyteen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2025 vp
Eriävä mielipide

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22.5.2025

Veronika Honkasalo vas
Tiina Elo vihr